

ผลทางกฎหมายของการซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในการขายทอดตลาด
หรือในท้องตลาด หรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น

บุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในพฤติการณ์พิเศษอันเปิดเผย สิทธิของผู้ซื้อ
ซึ่งจะได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติ มาตรา 1332 แยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บทบัญญัติมาตรา 1332 ใช้บังคับถึงการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์หรือไม่

บทบัญญัติมาตรา 1332 เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริต
ในพฤติการณ์พิเศษในการซื้อทรัพย์สินโดยเปิดเผย คำว่า "ทรัพย์สิน" ประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ ให้นิยามไว้ว่า "ทรัพย์สิน" หมายความรวมทั้งทรัพย์สินทั้งวัตถุไม่มี
รูปร่าง ซึ่งอาจมีราคา และถือเอาได้¹ ฉะนั้นทรัพย์สินจึงหมายถึง สิ่งของที่มีมูลค่า
อยู่ในตัวของมันเอง มูลค่าที่มีมิใช่หมาย ความว่า ต้องมีราคาที่จะซื้อขายกันในท้องตลาด²
และสิ่งของนั้นต้องถือเอาได้ ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลอาจเข้าแสดงภริยาหวงกันได้³
แต่ไม่จำเป็นที่ของเข้ายึดถือ⁴ ฉะนั้นทรัพย์สินจึงหมายความรวมถึงอสังหาริมทรัพย์

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 99

² ประมวล สรรพกร, เรื่องเก็บ, หน้า 10.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

⁴ บัญญัติ สุชีวะ, เรื่องเก็บ, หน้า 8.

และสังหาริมทรัพย์ด้วย¹ กรณีมีใ้ดูหาความพบบัญญัติมาตรา 1332 จะใช้บังคับกับการซื้อขายสังหาริมทรัพย์หรือไม่ หรือใช้บังคับเฉพาะการซื้อขายสังหาริมทรัพย์เท่านั้น กรณีนี้นักนิติศาสตร์ได้ให้ความเห็นแตกต่ากันออกเป็นสองฝ่าย

ฝ่ายแรกเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 1332 นี้ไม่นำมาใช้บังคับกับการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ เพราะการซื้อขายสังหาริมทรัพย์มีหลักควบคุมให้คงทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนก่อนพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าไม่ตามแบบที่กฎหมายกำหนดสัญญาซื้อขายเป็นโมฆะ ส่วนกรณีตามมาตรา 1332 นั้นอยู่ในหมวดเรื่องการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์โดยทางอื่นนอกจกนิตกรรม ซึ่งบทบัญญัติในเรื่องนี้มุ่งบัญญัติถึงเรื่องสังหาริมทรัพย์เป็นสำคัญจะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสังหาริมทรัพย์ก็แต่เฉพาะในเรื่องการได้มาโดยหลักส่วนควบอายุความ หรือการได้มาซึ่งที่ดินของแผ่นดิน²

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 1332 นี้ใช้บังคับกับการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ เพราะคำว่า "ผู้ซื้อทรัพย์สิน" ตามมาตรา 1332 นั้นหมายความรวมถึงผู้ซื้อทรัพย์สินที่ผ่านหลักควบคุมตามมาตรา 1299 และมาตรา 453³ มาแล้ว

¹ ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 17.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 162 - 163.

³ วิษณุ เครืองาม, เรื่องเดิม, หน้า 42.

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายที่ 2 เพราะบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มีได้แยกบทบัญญัติว่าด้วยสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ และสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ออกจากกันซึ่งแตกต่างจากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายลักษณะซื้อขายของอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ซึ่งแยกบทบัญญัติว่าด้วยสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ไว้ต่างหาก ฉะนั้นคำว่า "ผู้ซื้อทรัพย์สิน" ตามมาตรา 1332 จึงหมายถึง การซื้อทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างแต่อาจมีราคาและถือเอาได้ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ส่วนการทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ก็ต้องไปว่ากล่าวกันเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

การที่บทบัญญัติมาตรา 1332 ใช้บังคับกับการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ทำให้เกิดปัญหาในทางทฤษฎีขึ้นเนื่องจากหลัก "ตลาดอันเปิดเผย" มาจากหลักเกณฑ์ที่ผู้ซื้อทำการซื้อโดยสุจริตจากการขายโดยเปิดเผยในพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งผู้ขายทำการขายโดยเปิดเผยต่อสาธารณะชนจนเป็นเหตุให้บุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่า ผู้ขายเป็นเจ้าของหรือมีอำนาจขาย การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดซึ่งมาจากหลักนโยบายของรัฐซึ่งจะควบคุมการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งผู้ซื้อสามารถตรวจสอบผู้มีชื่อเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้โดยง่าย ส่วนสังหาริมทรัพย์มีหลักว่าการครอบครองมีค่าเท่ากับกรรมสิทธิ์ ผู้เขียนเห็นว่าถ้าได้แก้ไขบทบัญญัติมาตรา 1332 ให้ใช้บังคับเฉพาะการซื้อขายสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ก็จะเป็นไปตามหลัก "ตลาดอันเปิดเผย" ที่ผู้ขายครอบครองสังหาริมทรัพย์โดยเปิดเผยจนเป็นเหตุให้ผู้ซื้อหลงเชื่อว่าผู้ขายมีอำนาจที่จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้นได้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

ส่วนที่ 2 ผลทางกฎหมายเรื่องการรอนสิทธิ

ผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในการขายทอดตลาด ในท้องตลาดหรือจากพ่อค้า ซึ่งขายของชนิดนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1332 หากคืนทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าของแท้จริงและได้รับค่าใช้จ่ายที่ซื้อมาแล้ว จะมีสิทธิเรียกร้องผู้ขายที่ขายทรัพย์สินนั้นให้รับผิดชอบในการรอนสิทธิอีกหรือไม่ ซึ่งการจะวินิจฉัยปัญหานี้จะต้องทำความเข้าใจบทบัญญัติในเรื่องการรอนสิทธิก่อน

"การรอนสิทธิ" (eviction) หมายถึง การที่ผู้ซื้อทรัพย์สินถูกบุคคลภายนอกมาถอนการครอบครองทรัพย์สินในอันที่จะครอบครองทรัพย์สินโดยปกติสุข การรอนสิทธิอาจจะเป็นการรอนสิทธิโดยสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนก็ได้

การรอนสิทธิเป็นความรับผิดชอบของผู้ขาย เพราะผู้ขายย่อมมีหน้าที่หรือหน้าที่ที่จะต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งผู้ซื้อสามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นได้โดยปกติสุขตามวิถีของการซื้อทรัพย์สินทั่วไป¹ ฉะนั้น เมื่อมีผู้อื่นมาถอนการครอบครองทรัพย์สินของผู้ซื้อผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบในผลแห่งการรอนสิทธิ เว้นแต่จะได้มีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น²

ลักษณะแห่งการรอนสิทธิ

การรอนสิทธิย่อมเป็นเหตุให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ มีที่มาจากสุภาษิตกฎหมายโรมันที่ว่า "Siv tota res evincatur sive para, habet pgressum emptor in venditorem" ซึ่งมีความหมายว่า "เมื่อผู้ซื้อถูกรอนสิทธิทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้ขายย่อมรับผิดชอบโดยผู้ซื้ออาจไล่เบี้ยเอาจากผู้ขายได้" ซึ่งประมวล

¹ วิษณุ เกรื่องาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยเอกเทศสัญญา ลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2521), หน้า 218.

² ประพนธ์ ศาคะมาน และไพจิตร ปุญญพันธ์, เรื่องเก็บ, หน้า 154.

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 475 ใ้บัญญัติไว้ว่า

"หากว่ามีบุคคลผู้ใดมาก่อ การรบกวนสิทธิของผู้ซื้อในอันจะครองทรัพย์สินโดยปกติสุข เพราะบุคคลผู้นั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นอยู่ในเวลาซื้อขายก็ดี เพราะความผิดของผู้ขายก็ดี ทานว่าผู้ขายจะต้องรับผิดในผลอันนั้น"

ความรับผิดในการรอนสิทธิเกิดขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย¹ ซึ่งหมายความว่า แม้จะไม่มีข้อตกลงกันไว้ล่วงหน้าให้ผู้ขายรับผิด ผู้ขายก็ยังคงต้องรับผิดอยู่นั่นเอง

การรอนสิทธิเป็นเรื่องที่บุคคลภายนอกมาก่อ การรบกวนสิทธิของผู้ซื้อโดยอ้างว่าตนมีสิทธิดีกว่าผู้ซื้อ คำว่า "มีสิทธิดีกว่า" ในที่นี้หมายถึงสิทธิตามกฎหมายเหนือทรัพย์สินนั้นสิทธินี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นทรัพย์สิน (real right) เสมอไป แม้เป็นบุคคลสิทธิ (personal right) เช่น สิทธิตามสัญญาเช่า ก็ก่อให้เกิดการรอนสิทธิได้²

การอ้างว่ามีสิทธิดีกว่าผู้ซื้อนั้น จะต้องเป็นสิทธิที่มีอยู่แล้วก่อนหรือในเวลาทำสัญญาซื้อขาย หากเกิดขึ้นภายหลังทำสัญญาซื้อขาย ผู้ขายไม่คงรับผิด³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 154.

² Planiol, Traité élémentaire de Droit Civil (Treatise on the Civil Law), An English Translation by the Louisiana State Law Institute, II th ed.vol.2, 1939, p.831.

³ วิษณุ เกรืองาม, เรื่องเดิม, หน้า 219.

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าการรอนสิทธิเกิดขึ้นเนื่องจากความผิดของผู้ขาย ผู้ขายต้อง
รับผิดชอบโดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นการรอนสิทธิที่เกิดขึ้นก่อนหรือหลังเวลาทำสัญญาซื้อขาย¹

การรอนสิทธินั้นอาจมีต่อทรัพย์สินทั้งหมด หรือบางส่วนหรือทรัพย์สินที่ขายตก
อยู่ในบังคับแห่งสิทธิ ก็ถือว่าเป็นการรอนสิทธิ ผู้ขายก็ยังคงต้องรับผิดชอบ²

ความรับผิดเพื่อการรอนสิทธิและความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องมีลักษณะ
คล้ายคลึงกันถือเป็นกรณีที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบและต่างเป็นเรื่องที่เป็นเหตุให้ผู้ซื้อไม่อาจ
ครองทรัพย์สินหรือใช้สอยได้สมบูรณ์³ แต่เหตุแห่งความรับผิดนั้นต่างกัน ในขณะที่
ที่การรอนสิทธิเกิดจากบุคคลภายนอกหรือผู้ขายเองเป็นต้นเหตุ แต่ความชำรุดบกพร่อง
เกิดจากสภาพแห่งทรัพย์สินนั้นเองไม่ว่าเกิดขึ้นเองหรือมีผู้ใดทำก็ตาม

ความรับผิดของผู้ขาย

เมื่อมีการรอนสิทธิเกิดขึ้น ผู้ขายต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนสำหรับ
ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรอนสิทธิซึ่งรวมถึงค่าขาดประโยชน์ในการที่จะ
ใช้ทรัพย์สินด้วย อย่างไรก็ตามการรอนสิทธิไม่ทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรง
จนถึงขนาดที่ผู้ซื้อไม่ได้รับประโยชน์ตามสัญญาแล้ว ผู้ซื้อไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญา⁴

¹ Planiol, op. cit., pp. 831 - 832.

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 479

³ วิษณุ เครื่องงาม, เรื่องเดิม, หน้า 220.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 221.

- แต่ถาการรอนสิทธิ ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงถึงขนาดที่ผู้ซื้อจะไม่ได้ประโยชน์
แต่อย่างใดเลย ย่อมถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้พ้นวิสัย ผู้ซื้อมอบยกเลิกสัญญาและเรียก
ให้ผู้ขายรับผิดชอบ

ฉะนั้น โดยปกติ เรื่องการรอนสิทธิในบุคคลภายนอกจะต้องมีสิทธิดีกว่าผู้ซื้ออยู่
ก่อนหรือในขณะที่ซื้อขายถ้าบุคคลภายนอกแม่เดิมจะมีสิทธิดีกว่าผู้ซื้อก่อนก็ตาม แต่ถาผู้ซื้อ
ได้รับสิทธิพิเศษจากกฎหมายเลยทำให้มีสิทธิดีกว่าใครทั้งสิ้นแล้ว ผู้ซื้อมอบคืนทรัพย์สินที่ซื้อ
ไปเด็ดขาด และไม่ถือว่ามีการรอนสิทธิเกิดขึ้น¹ แม่ผู้ซื้อจะใจดีหรือกลัวเกรงบุคคล
ภายนอกและคืนทรัพย์สินให้บุคคลภายนอกไป ก็คงถือว่าไม่มีการรอนสิทธิผู้ซื้อจะเรียกให้
ผู้ขายรับผิดชอบในการรอนสิทธิไม่ได้ ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ ทำให้มีปัญหาความเกี่ยวกับบทบัญญัติ
มาตรา 1332 ในปัญหาที่ว่า เมื่อผู้ซื้อได้คืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของเดิมแล้วมีปัญหาวาผู้ขาย
จะต้องรับผิดชอบผู้ซื้อ เพราะเหตุรอนสิทธิประการใดบ้าง² เช่น กรณีผู้ซื้อ ช้อรรถยนต์จาก
ร้านขายรถยนต์โดยสุจริตต่อมาปรากฏว่าเป็นรถยนต์ที่ถูกขโมยมา เจ้าของพาตำรวจมาเอา
คืนไปเป็นของกลางในคดีแล้วมอรถให้เจ้าของที่แท้จริงไป เช่นนี้ผู้ซื้อจะเรียกพ่อค้าขาย
รถยนต์ให้รับผิดชอบในราคาที่ตนซื้อมาพร้อมทั้งค่าเสียหายได้หรือไม่ ได้มีความเห็นของนัก
นิติศาสตร์แตกต่างกันเป็นสามฝ่ายคือ

¹ ประพนธ์ ศาคะมาน และไพจิตร บุญพันธ์ุ, เรื่องเดิม, หน้า 162.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 163.

ฝ่ายแรกเห็นว่า เมื่อเจ้าของทรัพย์สินซึ่งมีสิทธิถือกรรมมา เรียกร่องและ
 คำว่าจกมาเอาไปจากผู้ซื้อ ผู้ซื้อถือว่าต้องยอมคืนให้ ไปก็ถือว่าผู้ซื้อถูกรอนสิทธิและ
 ย่อมมีสิทธิเรียกร้องไถ่จากผู้ชายทั้งราคาทรัพย์สินและค่าเสียหายที่เกิดขึ้น¹

ฝ่ายที่สองเห็นว่ากรณีเช่นนั้นผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ชายรับผิดชอบไม่ได้
 โดยผู้ซื้อเองยอมให้เรียกให้รับผิดชอบในการรอนสิทธิ เพราะกรณีเรื่องนี้ไม่มีสาร
 พ้องคดี และพอการรอนคดีผู้ชายสามารถพิสูจน์ได้ว่า สิทธิของผู้ซื้อสูญไปเพราะความ
 ผิดของผู้ซื้อเอง ทั้งนี้เพราะเมื่อเป็นการซื้อโดยสุจริตจากพ่อค้าซึ่งชายของชนชั้น
 ความมาตรา 1332 ผู้ซื้อไม่จำต้องคืนรถยนต์ให้เจ้าของอันแท้จริง เว้นแต่เจ้าของ
 จะขอใช้ราคาที่ซื้อมา เมื่อผู้ซื้อควรไถ่ราคาที่ซื้อมาจากเจ้าของ แต่กลับไม่เรียกร้อง
 ถือว่าผู้ซื้อสูญเสียสิทธิโดยความผิดของผู้ซื้อเอง² ผู้ชายยอมไม่ตกลงรับผิดชอบใน
 การรอนสิทธิ เมื่อผู้ชายไม่ตกลงรับผิดชอบในการรอนสิทธิ ก็ไม่ตกลงใช้ราคาและไม่ตกลงใช้
 ค่าเสียหายให้ผู้ซื้อ

ฝ่ายที่สามเห็นว่า ความเห็นของฝ่ายที่สองถูกเพียงบางส่วนเท่านั้น
 เพราะความรับผิดชอบในการรอนสิทธิมี 2 ประการคือ (1) ราคาที่ซื้อมาและ
 (2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากไม่ได้ใช้ทรัพย์สินที่ซื้อมา ฝ่ายที่สามนี้เห็นว่า
 มาตรา 1332 ให้สิทธิผู้ซื้อที่จะเรียกร้องราคาที่ซื้อมาจากเจ้าของอันแท้จริงเท่านั้น

¹ วิษณุ เกร็ดงาม, เรื่องเดิม, หน้า 223 - 224.

² ประพนธ์ ศักตะมานและไพจิตร บุญญพันธ์, เรื่องเดิม, หน้า 164.

แต่จะเรียกให้ราคาเสียหายอย่างอื่นไม่ได้ เช่น ซื้อทรัพย์สินจากพ่อค้าขายของชนิดนั้น มาราคา 10,000 บาท โดยสุจริต ผู้ซื้อเรียกจากเจ้าของได้เฉพาะราคา คือเงิน 10,000 บาทเท่านั้น จะเรียกเอาค่าขนของอีก 100 บาท หรือค่าขาดการใช้ทรัพย์สิน อีก 500 บาทหาได้ไม่ ฝ่ายนี้เห็นว่าเมื่อผู้ซื้อจากพ่อค้าขายของชนิดนั้นเรียกได้เฉพาะ ราคาที่ซื้อมาเท่านั้นแล้ว ถ้าผู้ซื้อไม่เรียกรองเอาจากเจ้าของอันแท้จริงตามสิทธิใน มาตรา 1332 ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบในราคาที่สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ดีถ้ามาตรา 1332 ผู้ซื้อไม่อาจเรียกค่าขนของ ค่าขาดการใช้ทรัพย์สินจากเจ้าของอันแท้จริง สิ่งเหล่านี้ เกิดจากความเสียหายเพราะผู้ซื้อซื้อของแล้วไม่ได้กรรมสิทธิ์อันเป็นการรอนสิทธิ โดยตรงเช่นนี้ ผู้ซื้อจึงควรมีสติซื้อเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการรอนสิทธิจากพ่อค้า ขายของชนิดนั้นได้¹

ผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายแรก เพราะเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 1332 ซึ่งบัญญัติว่า "ไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของแท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะชดเชยราคาที่ได้รับมา" มิได้บัญญัติว่า "ผู้ซื้อจำต้องคืน แก่มีสิทธิซื้อเรียกราคาจากเจ้าของแท้จริง" ซึ่งแสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่า ผู้ซื้อสามารถยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นได้ไว้โดยไม่ต้องเป็นฝ่าย เสนอขอ จนกว่าผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงจะเป็นฝ่ายเสนอขอใช้ราคาให้ และวัตถุประสงค์ของผู้ซื้อในการซื้อขายดังกล่าวเพื่อจะไถ่ถอนตนมาเป็นกรรมสิทธิ์ หากใช้เพื่อรับชดเชย ราคาคืนไม่ อีกทั้งมาตรา 475 ในเรื่องการรอนสิทธิก็ได้บัญญัติว่าผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริต ตามมาตรา 1332 ไม่อยู่ในฐานะที่จะถูกรอนสิทธิ ดังนั้นเมื่อเจ้าของที่แท้จริงมารบถวน สิทธิของผู้ซื้อและผู้ซื้อจำต้องคืนของตนให้ไปตามคำพิพากษาของศาล หรือผู้ซื้อจำต้อง ยอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยึดของตนไปเป็นการยึดไปด้วยอำนาจของกฎหมายมิใช่ผู้ซื้อสมัครใจ ฉะนั้นไม่ว่าผู้ซื้อจะได้รับชดเชยราคาที่ได้รับมา หรือมีสิทธิได้รับชดเชยราคาหรือไม่ก็ถือว่า ผู้ซื้อถูกรอนสิทธิ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 165.

อนึ่ง ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 390/2518 ระหว่าง นายศรี ปฐมทอง โจทก์ นายเจ็งเกี้ยจิว แซ่เจ็ง จำเลย ทางหุ้นส่วนจำกัดไทยฮาดพาณิชย์ โดยนายเจ็งเกี้ยจิว แซ่เจ็ง ผู้จัดการ จำเลยร่วมวันฉดัยว่า "โจทก์ซื้อรถจักรยานยนต์จากร้านจำเลยร่วม ต่อมาปรากฏว่ารถคันนั้นเป็นของ ค. ที่หายไป ตำรวจจับจำเลยซึ่งเป็นผู้จัดการร้าน จำเลยร่วมเป็นผู้ต้องหาฐานรับของโจร และยึดรถคันดังกล่าว ดังนั้นแม่โจทก์จะได้รถจักรยานยนต์จากการซื้อขายในท้องตลาด และมีสิทธิที่จะติดตามเอารถคืนได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ก็ตามแต่เมื่อปรากฏชัดแจ้งแล้วว่า รถเป็นของ ค. ที่หายไป ซึ่งโจทก์จะต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริง และพนักงานสอบสวนคดีที่จำเลยต้องหาว่ารับของโจรนั้นก็ว่า ถึงโจทก์จะไปขอรับรถจักรยานยนต์คืน ก็ไม่คืนให้จำเลยในฐานะผู้ขายจึงยังคงรับผิดชอบโจทก์เพราะทรัพย์สินที่หลุดไปจากโจทก์เพราะเหตุแห่งการรอนสิทธิตามมาตรา 479 และแม่โจทก์จะมีสิทธิเรียกร้องเอารถคืนหรือชดชชค่าจากบุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าของรถโดยตรงตามมาตรา 1332 ก็ได้หมายความว่าโจทก์จะใช้สิทธิเรียกร้องจากจำเลยในเหตุรอนสิทธิไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้ามไว้

ความรับผิดชอบในการรอนสิทธิของจำเลย มีมูลมาจากสัญญาซื้อขาย การที่โจทก์ไม่อาจได้กรรมสิทธิในรถจักรยานยนต์และต้องว่าจ้างรถคนอื่นไปใช้งาน จำเลยจึงตกเป็นผู้ผิดสัญญา โจทก์มีสิทธิให้จำเลยใช้ราคารถและค่าเสียหายได้

การยอมตามที่มีบุคคลภายนอกเรียกร้อง ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 481 บัญญัติห้ามมิให้ฟ้องคดีในข้อรับผิดเพื่อการรอนสิทธิเมื่อพ้นกำหนด 3 เดือนนั้นต้องเป็นการยอมโดยสมัครใจ การที่ตำรวจยึดรถจักรยานยนต์ไปจากโจทก์ด้วยอำนาจของกฎหมายซึ่งโจทก์จำต้องยอมให้ยึด มิฉะนั้นโจทก์อาจจะต้องมีความผิดทางอาญานั้น

ความรับผิดของจำเลยผู้ชายไม่อยู่ในบังคับอายุความ ตามมาตรา 481 แต่อยู่ในบังคับ อายุความตามมาตรา 164 มีอายุความ 10 ปี¹

ผู้เขียนเห็นว่า ความรับผิดในการรอนสิทธิของผู้ชายเป็นคนละเรื่องกับการที่ ผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1332 และจะต้องไม่นำมาพิจารณา ปนกัน ถ้ามีปัญหา ผู้ชายจะต้องรับผิดต่อผู้ซื้อในการรอนสิทธิเพียงใดหรือไม่ ก็ต้อง พิจารณาเฉพาะแต่บทบัญญัติในเรื่องความรับผิดในการรอนสิทธิ ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ตามที่ หลักกฎหมายเรื่องการรอนสิทธิบัญญัติไว้ก็ต้อง เป็นไปตามนั้น ส่วนมาตรา 1332 นั้น เป็น เรื่องคุ้มครองผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดในท้องตลาด หรือจากพ่อค้า ซึ่งขายของชนิดนั้นว่า ถ้าเมื่อผู้ซื้อทรัพย์สินนั้น เป็นของผู้อื่นซึ่งผู้ชายไม่มีอำนาจที่จะนำมา ขายและโอนกรรมสิทธิ์ให้ได้ ผู้ซื้อก็ยังมิสิทธิที่จะไม่คงคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของแท้จริง เว้นแต่จะใคร่รับชดเชยราคาที่ชดเชยมา ฉะนั้นหากผู้ซื้อจะคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของแท้จริงโดย ไม่ขอรับชดเชยราคาชดเชยก็ย่อมได้ ไม่มีกฎหมายใดห้ามไว้และการที่ผู้ซื้อจำต้องคืนทรัพย์สิน ให้แก่เจ้าของแท้จริงนั้น ก็ถือได้แล้วว่าบุคคลผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินมากกว่ชนชั้นสิทธิของผู้ซื้อในอันจะครองทรัพย์สินโดยปกติสุขตามมาตรา 475 อันเป็นการรอนสิทธิแล้วและถือ เป็นการที่ทรัพย์สินซึ่งซื้อขายหลุดไปจากผู้ซื้อเพราะเหตุการรอนสิทธิตามมาตรา 479 ควบ กับการคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของแท้จริง โดยการรับชดเชยราคาชดเชยมากับการสละสิทธิไม่ รับชดเชยราคาชดเชยมา น่าจะมีผลแตกต่างกันอยู่เกี่ยวกับความรับผิดในการรอนสิทธิของ ผู้ชาย¹ กล่าวคือ ถ้าผู้ซื้อทรัพย์สินสละสิทธิที่ตนมีอยู่ตามมาตรา 1332 ไม่รับชดเชยราคา ชดเชยมา เช่นนี้ทำให้ผู้ชายที่ควรรับผิดในการรอนสิทธิยกเหตุนี้มา เป็นเหตุให้ตนไม่ต้องรับผิด ในการชดเชยราคาให้ผู้ซื้อก็ได้ แต่ความรับผิดในความเสียหายอย่างอื่นหากมีก็ยังคงมีอยู่

¹ บัญญัติ สุชีวะ, "คำพิพากษาศาลฎีกาในนานาพรรณนะ," บทบัญญัติ,

ส่วนที่ 3 ผลทางกฎหมายของสิทธิของเจ้าของที่แท้จริงในการติดตามทรัพย์สิน

บทบัญญัติมาตรา 1332 เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินในพฤติการณ์พิเศษ เป็นข้อยกเว้นของหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน แต่บทบัญญัติมาตรา 1332 นี้มิได้เป็นบทบัญญัติที่ปรากฏหรือจำกัดสิทธิของเจ้าของที่แท้จริงไปเลยทั้งหมดเสียทีเดียว เจ้าของที่แท้จริงยังคงมีสิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนได้โดยเสนอขอชดเชยราคาซื้อขาย สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนนี้เป็นสิทธิที่มีอยู่ในตัวทรัพย์สินสิทธิติดตามของเจ้าของที่แท้จริงจึงเป็นสิทธิเหนือทรัพย์สิน¹ ฉะนั้นบทบัญญัติมาตรา 1332 นี้จึงหาได้กีดกันอำนาจเจ้าของกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่แท้จริงโดยเด็ดขาดไม่ เจ้าของที่แท้จริงยังอาจติดตามเรียกร้องเอาราคาทรัพย์สินคืนจากผู้รับโอนได้² และถ้าผู้ซื้อได้จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินนั้นไปให้แก่บุคคลภายนอก เจ้าของที่แท้จริงก็ใช้สิทธิติดตามเอาคืนจากบุคคลภายนอกนั้นได้³ ในทางกลับกัน เจ้าของที่แท้จริงอาจจะโอนสิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนให้แก่บุคคลภายนอกก็ได้

การใช้สิทธิติดตามนี้บทบัญญัติมาตรา 1332 ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้อว่าไม่จำต้องคืนเงินแก่เจ้าของที่แท้จริงจะได้เสนอขอชดเชยราคาซื้อขายให้แก่ผู้ซื้อ

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336

² ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 234.

³ บัญญัติ สุชีวะ, เรื่องเดิม, หน้า 166.

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจ้าของที่แท้จริงคงเป็นฝ่ายเสนอขอชดใช้ราคาที่ดินที่ซื้อ 1
 การชดใช้ราคาเป็นเงื่อนไขในการใช้สิทธิติดตามของเจ้าของที่แท้จริง มาตรา 1332
 เป็นบทบัญญัติให้สิทธิในการติดตามทรัพย์สินโดยการเสนอชดใช้ราคาที่ดินที่ซื้อแก่เจ้าของ
 ที่แท้จริงโดยเฉพาะ 2 ผู้ซื้อจะเป็นฝ่ายเสนอให้เจ้าของที่แท้จริงรับทรัพย์สินและ
 ในชดใช้ราคาทรัพย์สินที่ตนซื้อไม่ได้ แม้บทบัญญัติมาตรา 1332 ให้ความคุ้มครองสิทธิ
 ของผู้ซื้อก็ตาม แต่อำนาจในการใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินเป็นอำนาจกรรมสิทธิ์
 ของเจ้าของที่แท้จริงโดยเฉพาะซึ่งเจ้าของที่แท้จริงอาจจะละสิทธิของตนเสียก็ได้

ระยะเวลาในการใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินของเจ้าของที่แท้จริง
 เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 1332 มิได้กำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิติดตามไว้
 กรณีจึงมีปัญหาว่า เจ้าของที่แท้จริงจะใช้สิทธิติดตามได้โดยมีอายุความหรือมีกำหนด
 ระยะเวลาในการใช้สิทธิติดตามหรือไม่ ระยะเวลาหรืออายุความ ประมวลกฎหมาย
 แห่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติแยกเป็นอายุความได้สิทธิกับอายุความเสียสิทธิ ซึ่งแยกพิจารณา
 ได้ดังต่อไปนี้

อายุความเสียสิทธิ หมายถึงระยะเวลาหรืออายุความที่ทำให้สิทธิเรียกร้อง
 ราคาสินทรัพย์หรือถ้าหากมิได้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ
 ผู้เสียหายจะต้องฟ้องร้องบังคับตามสิทธิเสียภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด
 ไว้มิฉะนั้นสิทธิเรียกร้องยอมขาดอายุความ อายุความในประมวลกฎหมายแห่งและพาณิชย์

1 วิษณุ เกรื่องาม, เรื่องเค็ม, หน้า 223.

2 เรื่องเดียวกัน.

บรรพ 1 ลักษณะ 6 จึงเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอายุความเสียสิทธิ¹ อายุความเสียสิทธิมีโชติกรรมแต่เป็นกำหนดระยะเวลาอย่างหนึ่งในกฎหมาย ซึ่งเมื่อล่วงพ้นไปเป็นเหตุให้สิทธิเรียกร้องขาดอายุความจึงจัดอยู่ในประเภทนิติเหตุ ฉะนั้นอายุความเสียสิทธิจึงหมายถึง กำหนดระยะเวลาอันเกี่ยวกับคดีความตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

อายุความไต่สิทธิ หมายความว่า อายุความที่ทำให้ไต่สิทธิ เมื่อได้ใช้สิทธิ นั้นครบกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้² อายุความไต่สิทธิมีบัญญัติไว้ในบรรพ 4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยทรัพย์สินโดยเฉพาะ เช่น บุคคลอาจได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่นโดยการครอบครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 กล่าวคือ เมื่อบุคคลผู้มีใช้เจ้าของได้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยความสงบและเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของเป็นเวลาดึกคือเกิน 10 ปี สำหรับอสังหาริมทรัพย์ หรือ 5 ปี สำหรับสังหาริมทรัพย์หรือในกรณีภาระจำยอมอาจได้มาโดยอายุความ มาตรา 1401 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นการได้ทรัพย์สินโดยอายุความไต่สิทธิ ทำให้บุคคลได้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการใช้สิทธิจนครบกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ อายุความไต่สิทธินี้ต้องที่เคราะห์ตามกำหนดเวลาที่ผู้ที่จะไต่สิทธินั้นได้ครอบครองมาเป็นเกณฑ์³ อันเป็นการได้มาโดยตั้งทรัพย์สินขึ้นมาใหม่โดย

¹ ศักดิ์ สอนงชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรสิทธิ์ทางศ., 2524), หน้า 501.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 501 - 502.

³ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แจ่มสุทธิการพิมพ์, 2520), หน้า 313.

อายุความ ส่วนปัญหาว่าเจ้าของเดิมไต่ละทิ้งไปเสียนานเท่าใดหรือไม่ ไม่ใช่ปัญหาสำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ว่า ถ้าผู้ใช้สิทธิต้องการไต่สิทธิต้องไต่ครบครองนานจนครบกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้จึงจะไต่สิทธิ¹

ฉะนั้นระยะเวลาหรือที่เรียกอีกอย่างว่า อายุความ นั้นจึงหมายถึง ระยะเวลาของเวลาหรือความยาวของเวลาซึ่งผ่านไปหรือผ่านมา² อย่างไรก็ตามเพียงแต่เหตุที่กาลเวลาล่วงไปเฉย ๆ จะถือเอาเป็นสำคัญเกี่ยวกับอายุความไม่ได้³ ที่เกิดหลักกฎหมายลักษณะอายุความขึ้นก็เพราะกาลเวลาไต่ล่วงไปประกอบกับลักษณะสาระสำคัญที่มีบุคคลฝ่ายหนึ่งเข้าใช้สิทธิเป็นปรปักษ์ต่อบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง โดยผู้มีสิทธิเดิมมิได้วางลาวคัคคานประการใด หรือผู้มีสิทธิอยู่ฝ่ายเดียวกันนั้นละเลยเสียไม่เรียกร้องนานจนควรให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบชดเชยอาจอ้างคัคคองเสียได้

กรณีมาตรา 1332 ที่ว่าเจ้าของที่แท้จริงจะใช้สิทธิติดตามเรียกเอาทรัพย์สินคืนได้โดยมีกำหนดอายุความหรือไม่นั้นนักนิติศาสตร์ให้ความเห็นแยกกันออกเป็นสองฝ่าย

ฝ่ายแรกเห็นว่า กรณีตามบทบัญญัติมาตรา 1332 เจ้าของที่แท้จริงยังมีได้สูญเสียกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปทั้งหมด เจ้าของที่แท้จริงยังมีสิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินนั้นคืนได้ซึ่งสิทธิติดตามนี้เป็นทรัพย์สินติดต่อกับตัวทรัพย์สินอันเป็นลักษณะของกรรมสิทธิ์ เจ้าของที่แท้จริงจึงมีสิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนได้ตลอดไปโดยไม่มีอายุความ เพราะกรรมสิทธิ์มีลักษณะถาวร

ฝ่ายที่สองเห็นว่า สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนโดยการเสนอขอใช้ราคาซื้อขายของเจ้าของที่แท้จริงนี้เมื่อบทบัญญัติมาตรา 1332 มีบัญญัติเรื่องอายุความไว้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 313.

² คักคี่ สมองชาติ, เรื่องเดิม, หน้า 477.

³ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 312-313.

โดยเฉพาะจึงต้องอาศัยอายุความตามหลักทั่วไป ซึ่งมีอายุความ 10 ปี มาใช้บังคับ¹ เนื่องจากสิทธิติดตามของเจ้าของที่แท้จริงอยู่ที่ไต่เงื่อนไต่บังคับของกฎหมายที่จะต้องชดใช้ราคาซื้อขายมาให้แก่ผู้ซื้อ ฉะนั้น เมื่อเจ้าของที่แท้จริงไม่ใช่สิทธิของคนเป็นเวลานานจึงเสียสิทธิในการใช้สิทธิติดตามของตน

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายแรก เพราะบทบัญญัติมาตรา 1332 เป็นบทบัญญัติข้อยกเว้นของทฤษฎีกฎหมายที่ว่า "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน" เป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้สิทธิของผู้ซื้อมีเสียไป เว้นแต่เจ้าของที่แท้จริงจะชดใช้ราคาซื้อขายมา บทบัญญัติมาตรา 1332 มิได้เป็นบทบัญญัติจำกัด หรือพรากกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่แท้จริงเสียเสียทีเดียว เจ้าของที่แท้จริงยังคงมีอำนาจกรรมสิทธิ์ในการติดตามเรียกทรัพย์สินคืนได้ แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไต่บังคับที่จะต้องเสนอชดใช้ราคาซื้อขายมาให้แก่ผู้ซื้อ สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินนี้เป็นทรัพย์สินที่ติดคติดอยู่กับตัวทรัพย์สินตลอดไปไม่ตกอยู่ในบังคับของอายุความเสียสิทธิเนื่องจากกรรมสิทธิ์มีลักษณะถาวรสิ้นไปก็โดยผลของกฎหมายเท่านั้น เว้นแต่บุคคลภายนอกจะไล่สิทธิในทรัพย์สินนั้นมาโดยอาศัยอายุความได้สิทธิ ฉะนั้นระยะเวลาในการใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนของเจ้าของที่แท้จริงตามมาตรา 1332 นี้จึงไม่อยู่ในบังคับของอายุความทั่วไป 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 ซึ่งเป็นอายุความเสียสิทธิ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าเจ้าของที่แท้จริงใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนได้ตลอดเวลาโดยไม่มีอายุความ แต่ถ้าวุซื้อได้ครอบครองทรัพย์สินนั้นไว้ในฐานะเป็นเจ้าของจนได้สิทธิตามมาตรา 1382 อันเป็นการได้กรรมสิทธิ์โดยอายุความได้สิทธิ กล่าวคือเมื่อผู้ซื้อได้ครอบครองทรัพย์สินนั้นโดยเจตนาเป็นเจ้าของ

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2326/2523

เป็นเวลาติดต่อกัน 10 ปี สำหรับอสังหาริมทรัพย์หรือ 5 ปี สำหรับสังหาริมทรัพย์ ผู้ซื้อก็จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อมานั้นโดยการครอบครองนาน เป็นการตั้งทรัพย์สินสิทธิ์ขึ้นมาใหม่ แยกต่างหากจากกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิม เป็นกรรมสิทธิ์ที่สมบูรณ์ในตัวของมันเอง ตั้งขึ้นมาโดยผลของกฎหมายอันเป็นอายุความไต่สัทธิซึ่งกรรมสิทธิ์โดยการครอบครองของผู้ซื้อนี้แยกต่างหากจากสิทธิตามมาตรา 1332 ฉะนั้นผู้ซื้ออาจได้รับโอนระยะเวลาการครอบครองมาจากผู้ขาย หรือผู้ครอบครองคนก่อนได้¹ เพราะจากหลักที่ว่าการครอบครองนั้นให้สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อตน

การครอบครองนานจนได้กรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1382 เป็นคนละเรื่องกับการที่ผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1332 และจะคงไม่นำมาพิจารณาปนกัน ถ้ามีปัญหาว่าผู้ซื้อครอบครองจนได้กรรมสิทธิ์หรือไม่ก็ต้องพิจารณาเฉพาะแต่บทบัญญัติในเรื่องครอบครองตามมาตรา 1367 ถึงมาตรา 1386 ฉะนั้นถ้าเขาหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้ก็ต้องเป็นไปตามนั้น ส่วนมาตรา 1332 นั้น เป็นเรื่องคุ้มครองผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริต จากการขายทอดตลาดในท้องตลาดหรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้นว่า ถ้าเมื่อผู้ซื้อทรัพย์สินที่ซื้อนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งผู้ขายไม่มีอำนาจที่จะนำมาขายและโอนกรรมสิทธิ์ให้ได้ ผู้ซื้อก็ยังมิสัทธิที่จะไม่ต้องคืนทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าของที่แท้จริง เว้นแต่จะได้รับชดเชยราคาที่ซื้อมา ฉะนั้นถึงแม้ว่าการใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนของเจ้าของที่แท้จริงจะไม่มีอายุความก็ตาม แต่ผู้ซื้อก็อาจยกเรื่องอายุความไต่สัทธิขึ้นมาเป็นเหตุปฏิเสธไม่คืนทรัพย์สินที่แท้จริงให้แก่เจ้าของที่แท้จริงได้ ถ้าหากผู้ซื้อได้ครอบครองนานโดยสงบเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของจนได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแล้วกล่าวคือ 10 ปี สำหรับอสังหาริมทรัพย์หรือ 5 ปี สำหรับสังหาริมทรัพย์ แต่ในทางกลับกันถ้าผู้ซื้อมิได้มีเจตนาครอบครองอย่างเจ้าของหรือผู้ซื้อมิได้ยกอายุความไต่สัทธิขึ้นปฏิเสธไม่ยอมคืนทรัพย์สิน เจ้าของที่แท้จริงก็มีสิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนได้ตลอดเวลา แม้จะเกิน 10 ปีแล้วก็ตาม

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1385

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติ มาตรา 1332 ไม่ได้มีกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิติดตามของเจ้าของที่แท้จริงไว้ แต่เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 1332 เป็นข้อยกเว้นของหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน เป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้อโดยสุจริตไม่ให้สิทธิของผู้ซื้อต้องเสียไป อันมีผลมาจากนโยบายทางค่านเศรษฐกิจ เพื่อให้กรรมสิทธิ์โอนผ่านไปยังบุคคลที่สามได้โดยง่ายอันจะมีผลทำให้กิจการค้าคล่องตัวขึ้น ฉะนั้นกรณใดที่เจ้าของที่แท้จริงยังไม่ได้ใช้สิทธิติดตามใดทรัพย์สินคืนจากผู้ซื้อผู้ซื้อก็มีสิทธิเช่นเดียวกับเจ้าของทรัพย์สินจึงอาจจะจำหน่าย จ่ายโอน ท้ายลาย หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินนั้นได้ การที่บทบัญญัติมาตรา 1332 ไม่ได้กำหนดระยะเวลาใช้สิทธิติดตามอันเป็นการจำกัดอำนาจกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่แท้จริงไว้ ทำให้ผู้ซื้อต้องระวังว่าเมื่อไหร่ เจ้าของที่แท้จริงจะใช้สิทธิติดตามใดทรัพย์สินซึ่งอาจขัดกับหลัก "ตลาดอันเปิดเผย" ซึ่งต้องการให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโอนเปลี่ยนมือได้โดยง่าย เพื่อให้ธุรกิจการค้าคล่องตัวขึ้น ผู้เขียนเห็นว่า ถ้านำหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติกฎหมายแห่งฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ในเรื่องกำหนดระยะเวลาติดตามคืนทรัพย์สินโดยกำหนดให้เจ้าของที่แท้จริงใช้สิทธิติดตามใดทรัพย์สินคืนภายในกำหนดระยะเวลาเสียสิทธิ มีฉะนั้นถือว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโอนผ่านไปยังผู้ซื้อโดยสมบูรณ์ ก็จะทำให้หลัก "ตลาดอันเปิดเผย" ของไทยมีผลบังคับใช้รักุมยิ่งขึ้นในการให้ความคุ้มครองผู้ซื้อซึ่งสุจริต

ส่วนที่ 4 ผลทางกฎหมายของสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สิน สิทธิได้รับชดเชยราคาซื้อขาย

• ตามบทบัญญัติมาตรา 1332 เมื่อผู้ซื้อได้ทำการซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดหรือในท้องตลาดหรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้นแล้ว แม้ว่าผู้ขายจะไม่มีกรรมสิทธิ์หรือไม่มีอำนาจขายก็ตามผู้ซื้อก็ได้รับความคุ้มครอง¹ ไม่จำต้อง

¹ วิษณุ เกรืองาม, เรื่องเดิม, หน้า 222.

คืนทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าของที่แท้จริง และผู้ซื้อยอมมีอำนาจที่จะกระทำทุกประการแก่การใช้ทรัพย์สินนั้น¹ ไมว่าจะเป็น การจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินให้สอยและเก็บกินคอกผลของทรัพย์สินนั้น และเมื่อผู้ซื้อถึงแก่กรรม ทรัพย์สินที่ผู้ซื้อยอมเป็นมรดกตกทอดไปยังทายาท ฉะนั้นเมื่อผู้ซื้อได้จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินนั้นต่อไปโดยสุจริตแล้ว ผู้ซื้อก็ไม่ควรรับผิดชอบแก่เจ้าของที่แท้จริง² ผู้ซื้อทรัพย์สินที่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติมาตรา 1332 นี้ สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ผู้ซื้อจำต้องคืนทรัพย์สินที่ซื้อมาให้แก่เจ้าของที่แท้จริงเมื่อเจ้าของที่แท้จริงชดใช้ราคาที่เขาซื้อคืนมา สิทธิที่จะได้รับชดใช้ราคาที่เขาซื้อคืนมาเป็นสิทธิของผู้ซื้อโดยเฉพาะ ผู้ซื้อไม่คงเป็นฝ่ายเสนอขอคืนทรัพย์สิน³ เพราะบทบัญญัติมาตรา 1332 มีบัญญัติว่า "ผู้ซื้อจำต้องคืน แก่มีสิทธิเรียกราคาจากเจ้าของที่แท้จริง" หากแต่บัญญัติว่า "ไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะชดใช้ราคาที่เขาซื้อคืนมา" จึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 1332 กำหนดหน้าที่ของเจ้าของที่แท้จริงจะต้องเป็นฝ่ายเสนอขอคืนทรัพย์สินโดยชดใช้ราคาที่เขาซื้อคืนมา ฉะนั้นถ้าเจ้าของที่แท้จริงไม่ใช่สิทธิติดตาม และขอชดใช้ราคา หรือใช้สิทธิติดตามแต่ไม่เสนอชดใช้ราคา ผู้ซื้อก็ไม่จำต้องคืนทรัพย์สินที่ซื้อมาให้แก่เจ้าของที่แท้จริง สิทธิที่จะได้รับชดใช้ราคาที่เขาซื้อคืนมาเป็นสิทธิของผู้ซื้อที่ก่อให้เกิดหน้าที่เฉพาะต่อเจ้าของที่แท้จริงในอันที่จะใช้สิทธิติดตามทรัพย์สิน มีวัตถุประสงค์สิทธิ คือราคาที่เขาซื้อทรัพย์สินมา สิทธิที่จะได้ชดใช้ราคาที่เขาซื้อคืนมาเป็นบุคคลสิทธิ ฉะนั้น ถ้าเจ้าของที่แท้จริงรับทรัพย์สินคืนไปโดยไม่ชดใช้ราคา ผู้ซื้อ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 222.

² บัญญัติ สุชีวะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยทรัพย์สิน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514), หน้า 166.

³ วิษณุ เครืองาม, เรื่องเดิม, หน้า 223.

สิทธิเพียงฟ้องร้องขอให้เจ้าของที่แท้จริงชดใช้ราคาต่อเมื่อไม่ยอมชดใช้ราคาจึงจะเรียก
ทรัพย์สินคืนได้ เมื่อสิทธิได้รับชดใช้ราคาที่ยื่นมาเป็นบุคคลสิทธิจึงมีอายุความเรียกฟ้องเพียง
10 ปี¹ เพราะเป็นอายุความเสียสิทธิครั้งที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่ 3 ราคาที่ได้รับ
ชดใช้คือ **ราคาที่ยื่นทรัพย์สินนั้นมา** ไม่ใช่ราคาทรัพย์สินที่แท้จริงและไม่รวมถึงค่าใช้จ่าย
เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น เช่น ค่าขนส่ง ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาทรัพย์สินนั้น

สิทธิในทรัพย์สิน

บุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาด จากห้องตลาด หรือจาก
พ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้นซึ่งได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติมาตรา 1332 สัญญาซื้อขาย
ย่อมเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์แล้ว² เมื่อสัญญาซื้อขายสมบูรณ์ กรณีจึงมีปัญหาว่าสิทธิของผู้ซื้อ
ที่ไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะชดใช้ราคาที่ยื่นมา สิทธิของผู้
ซื้อที่ไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริงนี้เป็นกรรมสิทธิ์หรือไม่ นักนิติศาสตร์ให้ความเห็น
แตกต่างกันหลายฝ่ายคือ

ฝ่ายแรก เห็นว่ากรณีตามบทบัญญัติมาตรา 1332 แม้จะอยู่ในหมวดการได้มา
ซึ่งกรรมสิทธิ์ก็ตามหาใช่เป็นเรื่องได้กรรมสิทธิ์ไม่³ เป็นแต่พฤติการณ์พิเศษซึ่งสิทธิของ
ผู้ได้ทรัพย์สินมาจะไม่เสียไปหรือไม่อาจถูกระทบกระเทือนโดยการอ้างสิทธิของบุคคลอื่น
แต่เจ้าของที่แท้จริงยังคงมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นอยู่ เนื่องจากหลักกฎหมายที่ว่า
"ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน" กล่าวคือ ถ้าหากผู้โอนไม่มีสิทธิอะไรในทรัพย์สินก็ไม่มีสิทธิ

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164.

² วิษณุ เครืองาม, เรื่องเดิม, หน้า 42

³ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 233.

อะไรที่จะโอนให้แก่ผู้รับโอนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้รับโอนจะได้รับโอนสิทธิเพียงเท่าที่
 ผู้โอนมีอยู่ ฉะนั้นเมื่อผู้โอนไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้ซื้อทรัพย์สินตามบทบัญญัติตามมาตรา
 1332 จึงไม่ไ้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ผู้ซื้อคงมีเพียงสิทธิชนิดหนึ่งเท่านั้นเกี่ยวกับสิทธิ
 ยึดคตวาง¹ กล่าวคือมีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระราคาที่ตนต้อง
 ออกเงินซื้อไป² บทบัญญัติมาตรา 1332 จึงเป็นแก่บทบังคับสิทธิที่เจ้าของที่แท้จริงจะ
 ให้สิทธิติดคามเอาคืนจากผู้ซื้อโดยไม่ชดใช้ราคาไม่ได้เท่านั้น³

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด หรือห้องตลาดหรือ
 จากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น ผู้ซื้อจะได้เพียงสิทธิเหนือทรัพย์สินเท่านั้น เพราะถ้าหาก
 ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโดยเด็ดขาดแล้ว แม้ว่าเจ้าของที่แท้จริงจะชดใช้ราคาที่
 ซื้อมา ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิที่จะไม่ยอมขายคืนให้ได้ แต่บทบัญญัติมาตรา 1332 ใ้บัญญัติให้
 จำต้องคืนแก่เจ้าของที่แท้จริงไปเมื่อเจ้าของที่แท้จริงได้ชดใช้ราคาที่เสียไปให้ ดังนั้น
 จึงเห็นได้ว่าผู้ซื้อคงมีเพียงสิทธิชนิดหนึ่งเท่านั้น คือเมื่อเจ้าของที่แท้จริงไม่ชดใช้ราคา
 ที่ซื้อมา ผู้ซื้อจึงจะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อมาโดยสมบูรณ์⁴ เพราะเมื่อผู้ซื้อ
 ครอบครองทรัพย์สินนั้นโดยเจตนาเป็นเจ้าของไปในที่สุดอาจได้กรรมสิทธิ์สมบูรณ์ตาม
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382⁵ ซึ่งเป็นอายุความได้สิทธิ

¹ ประมูล สุวรรณศร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1,
4 ว่าด้วยทรัพย์สิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2520), หน้า 211.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 211.

³ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 233.

⁴ พิสัย สัมศิริวงศ์, การได้กรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์โดยทางอื่นนอกจาก
นิติกรรม, (วิทยานิพนธ์ ชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 2506), หน้า 58.

⁵ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 234.

ฝ่ายที่สาม เห็นว่ากรณีความบัพัญญัติมาตรา 1332 นี้เป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ เพราะผู้ซื้อได้รับประโยชน์จากข้อยกเว้นของหลักกฎหมายที่ว่า "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิ์ดีกว่าผู้โอน" ¹ ฉะนั้นแม้ผู้โอน (ผู้ขาย) จะไม่มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิ์โอนให้โดยชอบ แต่ผู้รับโอน (ผู้ซื้อ) ก็ได้กรรมสิทธิ์ กรรมสิทธิ์ที่ว่านี้หมายถึงกรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1336 ² ความบัพัญญัติมาตรา 1332 แม้อผู้ซื้อจะมีกรรมสิทธิ์แต่ก็เป็นกรรมสิทธิ์ภายใต้ข้อจำกัดว่า ถ้าเจ้าของที่แท้จริงใช้สิทธิติดตามเอาคืนและเสนอขอใช้ราคาที่ดินมา ผู้ซื้อจำต้องคืนให้ ³

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายที่สามนี้ เพราะบัพัญญัติมาตรา 1332 อยู่ในหมวดการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในพฤติการณ์พิเศษ อันเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมาย เรื่อง "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิ์ดีกว่าผู้โอน" ฉะนั้นถึงแม้ว่าผู้โอน (ผู้ขาย) จะไม่มีกรรมสิทธิ์หรือไม่ มีสิทธิ์ที่จะโอนให้โดยชอบก็ตาม แต่เมื่อผู้ซื้อทรัพย์สินมาโดยการซื้อขายทอดตลาด ในท้องตลาด หรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ใน มาตรา 1332 ผู้รับโอน (ผู้ซื้อ) ก็จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น หลักกฎหมายที่ว่า "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิ์ดีกว่าผู้โอน" เกิดจากแนวความคิดที่ว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นสมควรได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเต็มที่และเด็ดขาด ไม่ชอบที่จะให้บุคคลใด ๆ มาหักล้างกรรมสิทธิ์ของเขาได้ เว้นแต่จะด้วยใจสมัครของเขาเอง แต่เนื่องจากความจำเป็นในทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นจะไม่มีใครกล้าซื้อสินค้าเพราะไม่อาจทราบได้ว่าเจ้าของแท้จริงจะมาเรียกทรัพย์สินคืนเมื่อใด กฎหมายจึงได้บัญญัติพฤติการณ์พิเศษตาม

¹ วิษณุ เกรืองาม, เรื่องเดิม, หน้า 222.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 222.

³ จิตติ กิ่งศรัทธี, ปัญหาบางเรื่องเกี่ยวกับการได้ทรัพย์สิน (ตอนที่ 1)

มาตรา 1332 นี้เป็นข้อยกเว้นของหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนไว้
 ข้อยกเว้นนี้จะพิจารณาว่าเป็นข้อยกเว้นที่ใดหรือจะพิจารณาว่าเป็นกรณี
 พิเศษที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้รับโอนในกรณีเช่นนี้ก็ได้
 ที่จะพิจารณาในแง่ใดก็ตามก็เป็นข้อยกเว้นอยู่นั่นเอง เพราะถ้ากฎหมายมิได้บัญญัติ
 ไว้เช่นนี้แล้ว ผู้ซื้อก็จะไม่ไ้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเลย และจะเห็นได้ว่าเจ้าของ
 ที่แท้จริงยังไม่ม่เจตนาที่จะให้คนขาดจากกรรมสิทธิ์แต่ประการใด แต่เมื่อกฎหมายมา
 บัญญัติรับรองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้ซื้อเช่นนี้แล้ว กรรมสิทธิ์ของเจ้าของคนเดิม
 จึงต้องสูญเสียไปโดยปริยาย

ส่วนฝ่ายที่เห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 1332 นี้มิใช่เป็นบทบัญญัติการได้มาซึ่ง
 กรรมสิทธิ์เพราะกฎหมายมิได้เขียนไว้ว่า ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์นั้นจะใบถูกต้อง เนื่องจาก
 หลักเกณฑ์ของกลุ่มมาตรานี้เกิดจากหลักมูลฐานที่ว่า ผู้เป็นเจ้าของหรือตัวแทนหรือผู้มี
 อำนาจจำหน่ายจ่ายโอนเท่านั้นที่มีอำนาจโอนไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใดอันจะเป็นผลให้
 ผู้รับโอนได้กรรมสิทธิ์ไปโดยสมบูรณ์อันเป็นหลักกฎหมายที่ว่า ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน
 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ใช้ระบบสัญญาเดี่ยว เรื่องการโอนกรรมสิทธิ์
 มิได้ใช้ระบบสองสัญญาอย่างในประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมัน ซึ่งถือหลัก
 สมมติฐานที่ว่าผู้ครอบครองทรัพย์สินถือว่าเป็นผู้มีสิทธิอย่างเจ้าของ ในระบบสองสัญญานี้
 แยกเป็นสัญญาทางหนี้และสัญญาทางทรัพย์สินออกจากกันซึ่ง เป็นผลว่าการโอนกรรมสิทธิ์ใน
 ทรัพย์สินนั้นแม้สัญญาทางหนี้จะไม่สมบูรณ์ แต่ถาสัญญาทางทรัพย์สินสมบูรณ์กรรมสิทธิ์ก็จะโอน
 ไปได้โดยผลของนิติกรรมลอย ฉะนั้นแม้ผู้โอน (ผู้ขาย) จะไม่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิที่จะโอน
 ขายแต่ถ้าผู้รับโอน (ผู้ซื้อ) ได้รับโอนทรัพย์สินมาโดยชอบจากสัญญาทางทรัพย์สินแล้ว ผู้ซื้อ
 ก็จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นได้ไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้โอน (ผู้ขาย) แต่อย่างใด

ฉะนั้นเมื่อประกอบกับหลัก "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน" แล้วย่อมมีผลว่า เมื่อบุคคลอื่นที่มีใจเจ้าของหรือตัวแทน หรือผู้มีอำนาจจำหน่ายจ่ายโอน กระทำการโอนแล้ว ผู้รับโอนไม่มีโอกาสจะไต่กรรมสิทธิ์เลย ด้วยเหตุนี้มีบัญญัติมาตรา 1332 จึงไม่ได้บัญญัติลงไปว่าเป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ แต่การที่ผู้ซื้อไม่จำต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของที่แท้จริงนั้น สิทธิที่ไม่จำต้องคืนนี้ความจริงก็คือกรรมสิทธิ์นั่นเอง¹

อนึ่งมีปัญหาว่าการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1332 นี้ เป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์โดยผลของนิติกรรมหรือได้มาโดยผลของกฎหมาย ซึ่งโดยหลักการได้มาโดยนิติกรรมนั้นผู้โอนมีเจตนาที่จะโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ผู้รับโอนด้วยความสมัครใจ แต่ผู้โอนจะต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือตัวแทน หรือเป็นผู้มีอำนาจจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินนั้นได้ ผู้รับโอนจึงไต่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่โอนนั้นโดยสมบูรณ์ แต่การได้มาโดยผลของกฎหมายเป็นผลที่เกิดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยบัญญัติถึงวิธีการได้มาซึ่งสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไว้โดยตรง เมื่อบุคคลใดได้ปฏิบัติหรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว สิทธิหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินก็จะตกแก่บุคคลนั้นเอง สิทธิหรือกรรมสิทธิ์ที่ได้รับเป็นผลจากกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นไม่เกี่ยวกับนิติกรรมแต่ประการใด แม้ว่าบางกรณีจะกระทำนิติกรรมต่อกัน แต่ก็อาศัยอะไรจากนิติกรรมไม่ได้เลย เช่น ผู้โอนไม่มีสิทธิอะไรที่จะโอนให้แก่ผู้รับโอน ซึ่งตามหลักทั่วไปแล้วผู้รับโอนจะไม่มีสิทธิอะไรเลย และไม่มีโอกาสที่จะไต่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่รับโอนมาอีกด้วย การได้กรรมสิทธิ์โดยผลของกฎหมายนี้เป็นการตั้งทรัพย์สินขึ้นใหม่ต่างหากจากกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิม

¹ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 233.

ผู้เขียนเห็นว่า การได้กรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1332 นี้ เป็นการได้กรรมสิทธิ์โดยผลของนิติกรรม เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 1332 เป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในพฤติการณ์พิเศษเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน" ฉะนั้นแม้ผู้ขายจะไม่มีกรรมสิทธิ์ แต่ผู้ซื้อก็ได้กรรมสิทธิ์ เมื่อเป็นการซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาด ในท้องตลาดหรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้นสิทธิของผู้ซื้อเกิดขึ้นจากผลของนิติกรรม การซื้อขายทรัพย์สินในพฤติการณ์พิเศษที่กฎหมายบัญญัติไว้ และนิติกรรมซื้อขายนั้นจะต้องสมบูรณ์จึงจะมีผลให้กรรมสิทธิ์โอนมายังผู้ซื้อ ผู้ซื้อมิได้กังวลทรัพย์สินที่ขึ้นมาใหม่แยกต่างหากจากกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่แท้จริง อันเป็นทรัพย์สินสมบูรณ์ขึ้นในตัวเอง แต่เป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์โดยผลของนิติกรรม เมื่อเข้าหลักข้อยกเว้นของหลักผู้โอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1332 ซึ่งมีผลทำให้กรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิมสูญเสียไปโดยปริยายอันเนื่องมาจากนิติกรรมที่ผู้ซื้อและผู้ขายได้กระทำต่อกัน เมื่อมีเหตุพฤติการณ์พิเศษ

ส่วนที่ 5 สิทธิในคอกผลของทรัพย์สินที่ซื้อมาโดยสุจริต

เมื่อผู้ซื้อซึ่งซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในพฤติการณ์พิเศษจากการขายทอดตลาด ในท้องตลาด หรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น ต่อมาเจ้าของที่แท้จริงได้ใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืนโดยขอใช้ราคาให้แก่ผู้ซื้อ กรณีมีปัญหาว่าถ้าทรัพย์สินซื้อมานั้นเกิดคอกผลขึ้นในระหว่างที่เจ้าของที่แท้จริงยังไม่ได้ใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สินคืน คอกผลที่เกิดขึ้นนั้นจะตกเป็นของใคร เพราะคอกผลเป็นเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างทรัพย์สิน¹ กล่าวคือคอกผลเป็นทรัพย์สินที่เกิดจากทรัพย์สินประธานหรือแม่ทรัพย์สินไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเกิดโดยผลของกฎหมายก็ตาม ซึ่งแยกได้เป็นคอกผลธรรมดาและคอกผลนิติบัญญัติ²

¹ ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 111.

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 111.

ดอกผลธรรมชาติ เป็นทรัพย์สินที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากแม่ทรัพย์สิน เพราะเหตุ
 ที่ได้ใช้แม่ทรัพย์สินนั้น ดอกผลธรรมชาติเมื่อเกิดขึ้นแล้วถือเป็นทรัพย์สินที่เพิ่มพูนงอกเงย
 ขึ้นแยกต่างหากจากตัวแม่ทรัพย์สิน¹ โภคแม่ทรัพย์สินนั้นผลิตดอกผลนั้นยังคงสภาพหรือคง
 ลักษณะเป็นแม่ทรัพย์สินอยู่อย่างเดิม² ดอกผลธรรมชาติเกิดขึ้นโดยการใช้แม่ทรัพย์สิน
 แต่ไม่ได้อาศัยเฉพาะทรัพย์สินที่งอกเงยเพิ่มขึ้นจากแม่ทรัพย์สินเท่านั้นหากหมายความตลอดถึง
 สิ่งซึ่งได้จากตัวทรัพย์สินเองตามวิถีใช้ทรัพย์สินโดยปกตินิยมด้วย³ ถ้าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่
 เพิ่มพูนงอกเงยจากแม่ทรัพย์สินและเมื่อขาดหรือหลุดจากแม่ทรัพย์สินแล้ว ทำให้แม่ทรัพย์สินเสีย
 หายหรือเสียสภาพลักษณะเดิมไปย่อมไม่ใช่เป็นดอกผล⁴ ดอกผลต้องไม่ใช่เป็นส่วน
 อวัยวะ หรือองค์ประกอบของทรัพย์สิน⁵ และทรัพย์สินใดที่มีได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ
 จากแม่ทรัพย์สินนั้นเอง แม้จะอาศัยแม่ทรัพย์สินช่วยให้เกิดเป็นทรัพย์สินใหม่ขึ้นก็หาใช่เป็นดอกผล
 ไม่⁶ ดอกผลธรรมชาติไม่จำเป็นจะต้องเกิดจากต้นไม้หรือสัตว์เท่านั้นจะเกิดจากทรัพย์สิน
 ใด ๆ ก็ได้⁷ เมื่อเป็นทรัพย์สินที่เกิดเพิ่มพูนขึ้นจากการใช้แม่ทรัพย์สินก็เป็นดอกผลธรรมชาติ

1 บัญญัติ สุชีวะ, เรื่องเดิม, หน้า 48.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

3 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 85.

4 บัญญัติ สุชีวะ, เรื่องเดิม, หน้า 49.

5 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 85

6 บัญญัติ สุชีวะ, เรื่องเดิม, หน้า 49.

7 ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 113.

ฉะนั้นสิ่งใด ๆ ที่ธรรมชาติได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยให้ดอกเงยและอาจปลิดปลดออกได้ โดยไม่ต้องทำอันตรายก่อสิ่งที่เป็นมูลทรัพย์นั้นแล้วสิ่งนั้น ๆ ก็อาจเป็นแม่ทรัพย์ผลิต กอกอกอผลธรรมคาได้¹ อนึ่งมีปัญหาวาททรัพย์ที่ไต่จากที่ดิน เช่น แรชาตุ เพชร พลอย ถ่านหิน จะเป็นกอกอผลธรรมคาของที่ดินหรือไม่ นักนิติศาสตร์มีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองความเห็นคือ

ฝ่ายแรก เห็นว่าแรชาตุ เพชร พลอย และถ่านหิน ซึ่งขุดได้จากที่ดินนั้น เป็นส่วนประกอบของที่ดินหาใช่เป็นกอกอผลของที่ดินไม่² แรชาตุต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเพียงองค์ประกอบที่อยู่ในที่ดินจึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับที่ดิน ส่วนสิทธิเก็บกินเป็นเพียงแค่มัญญัตติที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้นหาได้มีผลทำให้แรชาตุต่าง ๆ ในที่ดินเป็นกอกอผลของที่ดินไม่

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าแรชาตุต่าง ๆ ที่ขุดได้จากที่ดินเป็นทรัพย์ที่เกิดดอกเงยจากการใช้ที่ดินซึ่งเป็นแม่ทรัพย์ แรชาตุต่าง ๆ ที่ขุดได้จึงเป็นกอกอผลธรรมคาของที่ดิน³ และตามหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ก็ต้องการได้ถือว่า แรชาตุต่าง ๆ เป็นกอกอผลธรรมคาค้วยเพราะในมาตรา 1417 วรรคสุดท้าย ได้บัญญัติให้แรชาตุในเหมืองแร่และหินที่ขุดได้เป็นประโยชน์อย่างหนึ่ง อันอยู่ในบังคับสิทธิเก็บกิน ซึ่งสิทธิเก็บกินนี้ก็คือ สิทธิที่ผู้ทรงสิทธิมีอำนาจที่จะเก็บเอากอกอผลของอสังหาริมทรัพย์⁴

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

² ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 85.

³ บัญญัติ สุวัระ, เรื่องเดิม, หน้า 49.

⁴ ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 114 - 115.

ซึ่งเป็นดอกผลธรรมคานันเอง ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายที่สอง เนื่องจาก
 แรชาकुต่าง ๆ ที่ขุดได้จากที่ดินเป็นทรัพย์สินที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติของที่ดินและเป็น
 ทรัพย์สินส่วนหนึ่งที่เกิดจากการใช้ที่ดิน แมทรัพย์สินสามารถแยกขาดออกจากที่ดิน
 แมทรัพย์สินใดโดยไม่ทำให้ทรัพย์สินเสื่อมหรือเสียหายของการเป็นที่ดินไปไม่ แรชาकु
 ต่าง ๆ จึงเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการใช้ที่ดิน แมทรัพย์สินจึงเป็นดอกผลธรรมคานของที่ดิน
 แมทรัพย์สิน

ดอกผลนิตินัย เป็นดอกผลที่มีได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอย่างเช่น
 ดอกผลธรรมคาน แต่เป็นดอกผลของทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้อื่นได้ใช้ทรัพย์สินนั้น¹
 ซึ่งกฎหมายรับรองให้เป็นดอกผล ดอกผลนิตินัยต่างกับดอกผลธรรมคานที่ว่า เมื่อ
 ทรัพย์สินอยู่กับเจ้าของทรัพย์สินก็เกิดดอกผลนิตินัยขึ้นได้ไม่² การเกิดดอกของ
 ดอกผลนิตินัยจึงอยู่ระหว่างเวลาที่ผู้อื่นได้ใช้ทรัพย์สินนั้น ดอกผลนิตินัยจึงไม่มีการ
 ขาดหลุดออกจากทรัพย์สิน³ เพราะไม่ได้เกิดดอกออกจากทรัพย์สินขึ้นเองโดยธรรมชาติ
 เหมือนดังดอกผลธรรมคาน ดอกผลนิตินัยจึงคำนวณและถือเอาได้คามรายวัน ดอกผล
 นิตินัยต้องเป็นลากกล่าวคือต้องเป็นทรัพย์สินที่จะมาเพิ่มพูนขึ้นแก่ผู้รับ⁴ แต่ไม่จำเป็น
 ว่าลากที่ได้นั้นจะต้องเป็นเงินเสมอไป⁵ แต่ต้องเป็นทรัพย์สิน ถ้าเป็นประโยชน์

1 ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 115.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 115.

3 เรื่องเดียวกัน, หน้า 116.

4 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 88.

5 ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 116.

อย่างอื่นแม้ว่าจะพอคิดคำนวณเป็นราคาเงินได้ ก็หาใช่เป็นลาภตามความหมายของ มาตรา 111 นี้ไม่¹ ดอกผลนิตินัยต้องเป็นทรัพย์สินที่จะตกให้แก่เจ้าของแม่ทรัพย์สิน² โดยที่ผู้ได้ใช้ทรัพย์สินประสงค์จะให้แก่เจ้าของแม่ทรัพย์สินหรือไม่ก็ตาม เป็นสิทธิของเจ้าของแม่ทรัพย์สินโดยตรงที่จะได้ลาภนั้น ๆ³ ฉะนั้นถ้ามีลักษณะว่าเป็นทรัพย์สินที่พึงได้แก่เจ้าของแม่ทรัพย์สินแล้ว แม่เจ้าของแม่ทรัพย์สินจะให้ผู้อื่นรับแทนหรือให้ผู้ได้ใช้ทรัพย์สินมอบให้แก่ผู้อื่นไปก็เป็นดอกผล แต่ถ้าเป็นเรื่องที่สัญญาว่าจะให้แก่ผู้อื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าของแม่ทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ให้นั้นแม้จะเป็นครั้งคราวเพียงใดก็หาใช่ดอกผลไม่⁴ ดอกผลนิตินัยจึงเป็นลาภที่เฉพาะจะตกแก่เจ้าของทรัพย์สินเท่านั้น ดอกผลนิตินัยเป็นการตอบแทนจากผู้อื่นในการที่ได้ใช้แม่ทรัพย์สินจึงเป็นลาภที่งอกขึ้นโดยการสมมติของกฎหมาย⁵ เมื่อผู้เป็นเจ้าของแม่ทรัพย์สินต้องขาดประโยชน์แห่งสิทธิใช้สอยทรัพย์สินตามที่ตนมีกรรมสิทธิ์อยู่นั้นไปการขาดประโยชน์ย่อมคิดได้เป็นทรัพย์สินสิ้น ถ้าเจ้าของแม่ทรัพย์สินกับผู้ใช้อาทรัพย์สินไม่ตกลงกันกำหนดตลาดตอบแทนกันไว้ก็ยอมเป็นไปตามที่ตกลงกันนั้น⁶ ถ้าไม่ได้ตกลงกันไว้และหนี้เป็นหนี้เงินหรือเป็นหนี้ที่เกิดจากการละเมิด กฎหมายสมมติให้เกิดดอกผลเพิ่มพูนขึ้นได้⁷ โดยวางบทบังคับไว้ว่าเจ้าของแม่ทรัพย์สินควรจะ

1 บัญญัติ สุวัระ, เรื่องเดิม, หน้า 51

2 ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 116 - 117.

3 บัญญัติ สุวัระ, เรื่องเดิม, หน้า 51.

4 ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 117.

5 เรื่องเดียวกัน, หน้า 117.

6 เรื่องเดียวกัน, หน้า 118.

7 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224, 440

ได้รับค่าตอบแทนการขาดประโยชน์แห่งการใช้สอยในอัตราที่แน่นอนไว้ร้อยละเจ็ด
 ครึ่งต่อปี¹ คอกผลนิตินัยจึงเป็นคอกผลที่กฎหมายสมมติว่าการที่ทรัพย์สินของผู้นั้น
 ไปอยู่ในความครอบครองของผู้อื่น หรือกรณีที่บุคคลอื่นมาทำให้ทรัพย์สินของเจ้าของ
 ทรัพย์สินขาดประโยชน์จากการใช้ไปนั้น กระทำให้ทรัพย์สินนั้นงอกเงยขึ้นมาได้ทันที²
 ซึ่งตัวทรัพย์สินนั้นเองถ้าอยู่กับเจ้าของทรัพย์สินธรรมดาที่หาอาจงอกเงยขึ้นมาอย่างไร
 ได้ไม่ แต่กฎหมายถือว่ากรณีที่เจ้าของได้เข้าครอบครองใช้สอยทรัพย์สินอยู่นั้นเป็นค่า
 ตอบแทนพอสมควรแก่การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแล้ว ถ้าทรัพย์สินตกไปอยู่กับบุคคล
 อื่น บุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินไว้นั้นจึงต้องตอบแทนเจ้าของทรัพย์สิน เสมือนว่าบุคคลนั้น
 ได้ใช้ทรัพย์สิน คอกผลนิตินัยเป็นลาภที่ได้เป็นครั้งคราวตามระยะเวลาที่อาจกำหนดนับได้³
 แต่ไม่จำเป็นต้องได้ลาภเป็นครั้งคราวจริง ๆ⁴ เพียงแต่มีกำหนดระยะเวลาที่จะได้
 ลาภเช่นนั้นกันไว้เท่านั้นก็เป็นการเพียงพอแล้ว⁵ แม้จะชำระในคราวเดียวกันก็เป็น
 คอกผลนิตินัย ก็มีชื่อว่าเงินใด ๆ ที่ได้มาตามกำหนดระยะเวลาแล้วจะเป็นคอกผล
 นิตินัยเสียทั้งหมด ถ้าไม่ใช่เงินที่เกิดจากการตอบแทนการใช้ทรัพย์สินก็ไม่เป็นคอกผลนิตินัย
 ทรัพย์สินที่เป็นคอกผลธรรมดาที่อาจเป็นคอกผลนิตินัยได้ถ้าเป็นลาภที่ตกได้แก่เจ้าของทรัพย์สิน
 เป็นครั้งคราวเพราะการที่ผู้อื่นได้ใช้ทรัพย์สินนั้น⁶ เช่นคอกเบี้ย ค่าเช่า เงินปันผล
 กำไรและลาภอื่น ๆ ที่เจ้าของทรัพย์สินได้จากการที่บุคคลอื่นได้ใช้ทรัพย์สินนั้น

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7

² ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 118 - 119.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

⁴ บัญญัติ สุชีวะ, เรื่องเดิม, หน้า 52.

⁵ ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 121.

⁶ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า 87.

กล่าวโดยสรุป คอกมลจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาเพราะการใช้แม่ทรัพย์ ถ้าเป็นคอกมลธรรมดาก็เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเพราะการที่บุคคลได้ใช้แม่ทรัพย์นั้นโดยตรง ถ้าเป็นคอกมลนิตินัยก็เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเพราะการที่บุคคลอื่นได้ใช้หรือเพื่อที่จะได้ทรัพย์นั้นอันมีลักษณะงอกเงยเพิ่มขึ้น¹ เป็นประโยชน์ตอบแทนการใช้ทรัพย์คอกมลจึงเป็นทรัพย์สินที่เกิดขึ้นเนื่องจาก การใช้อันเป็นสิทธิส่วนหนึ่งของกรรมสิทธิ์ เป็นทรัพย์สินที่บังเกิดเพิ่มพูนขึ้นจากทรัพย์เดิมและสามารถแยกออกจากทรัพย์เดิมได้โดยไม่เปลี่ยนแปลงสภาพของทรัพย์เดิม ลักษณะที่ว่าคอกมลเป็นทรัพย์สินที่บังเกิดเพิ่มพูนและแยกออกจากทรัพย์เดิมได้ เป็นหลักสำคัญในการที่จะวินิจฉัยว่าทรัพย์สินสิ่งใดเป็นคอกมลหรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของทรัพย์ที่แยกออกจากทรัพย์เดิม² เพราะทรัพย์สินใดถ้าเกิดขึ้นสามารถแยกออกจากตัวทรัพย์เดิมโดยไม่ทำให้ทรัพย์เดิมขาดสิ้นหรือเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมไป ทรัพย์สินที่แยกออกมานั้นก็เป็นคอกมล ในทางกลับกันทรัพย์สินที่แยกออกมาแล้วทำให้ทรัพย์เดิมขาดสิ้นหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไป ทรัพย์สินที่แยกออกมานั้นก็ไม่ใช่คอกมลของทรัพย์เดิม

การถือเอาคอกมล คอกมลไม่ใช่เป็นส่วนควบหรืออุปกรณของแม่ทรัพย์ แต่คอกมลเป็นเรื่องที่ทรัพย์สินอันหนึ่งเกิดมีการแตกแยกเป็นส่วนหรือเกิดเป็นทรัพย์สินขึ้นใหม่เป็นทรัพย์สินที่เกิดจากทรัพย์สินประธาน³ สามารถแยกออกจากแม่ทรัพย์ได้เป็นทรัพย์สินอีกส่วนหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าเป็นคอกมลธรรมดาถือเอาได้ทันทีที่ขาดคอกออกจาก

1 เรื่องเดียวกัน, หน้า 88.

2 ประมุข สุวรรณศรี, เรื่องเดิม, หน้า 113.

3 เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.

แม่ทรัพย์ไม่ว่าจะเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดจากการใช้แม่ทรัพย์ก็ตาม ส่วนคอกผล
นี้คินันนั้นโดยลักษณะที่ว่าคอกผลนี้คินันมีไซ้ เป็นทรัพย์ที่เกิดจากแยกออกจากตัวทรัพย์เดิม¹
คอกผลนี้คินันเป็นลาภที่กฎหมายสมมุติว่า ได้เกิดจากทรัพย์เดิม เนื่องจากผู้อื่นได้ใช้ทรัพย์
เป็นทรัพย์อีกส่วนหนึ่งทางหากจึงสามารถคำนวณและถือเอาได้ตามรายวันนับแต่วัน
ที่ผู้อื่นได้ใช้หรือกฎหมายถือว่าได้ใช้ทรัพย์เจ้าของแม่ทรัพย์จึงถือสิทธิในคอกผลนี้คินัน
ได้ตามรายวัน

สิทธิในคอกผล เนื่องจากคอกผลเป็นทรัพย์ที่งอกเงยเพิ่มขึ้นจากการ
ใช้แม่ทรัพย์ ฉะนั้นใครเป็นเจ้าของแม่ทรัพย์ย่อมมีสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ในคอกผลทั้งหลาย
อันเกิดจากแม่ทรัพย์นั้น² เพราะลักษณะกรรมสิทธิ์เจ้าของทรัพย์สิ้นมีสิทธิใช้สอยจำหน่าย
และได้ซึ่งคอกผลแห่งทรัพย์สิ้นนั้น³ แต่ในบางกรณีเจ้าของกรรมสิทธิ์อาจถูกจำกัดคอกผล
กรรมสิทธิ์ของตนได้ซึ่งอาจจะเป็นผลของกฎหมาย เช่น เรื่องลาภมิควรได้⁴ หรือโดย
ผลของนิติกรรม สิทธิในคอกผลเป็นส่วนหนึ่งของกรรมสิทธิ์ กรณีจึงมีปัญหามา เกี่ยวพัน
กับมาตรา 1332 ว่าสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สิ้นโดยสุจริตที่ไม่จำต้องคืนทรัพย์สิ้นที่ซื้อออกมา
จะได้รับชดเชยราคาจะนั้น ถ้าเจ้าของที่แท้จริงได้ใช้สิทธิไถ่คืนโดยชดเชยราคาที่ซื้อมาให้
ผู้ซื้อจำต้องคืนทรัพย์สิ้นนี้ให้แก่เจ้าของที่แท้จริงไป เช่นนี้ถ้าทรัพย์สิ้นเกิดคอกผลขึ้นก่อน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 124.

² บัญญัติ สุชีวะ, เรื่องเดิม, หน้า 53.

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336

⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 415, 1376

ที่เจ้าของที่แท้จริงจะใช้สิทธิไถ่คืน ผู้ซื้อจะต้องส่งมอบคอกผลคืนให้แก่เจ้าของ
ที่แท้จริงไปพร้อมกับแม่ทรัพย์หรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คอกผลที่เกิดขึ้นจะตกเป็นสิทธิ
ของใคร กรณีนี้มีความเห็นแตกต่างกันออกเป็นสามฝ่าย

ฝ่ายแรก เห็นว่า โดยลักษณะกรรมสิทธิ์คอกผลที่เกิดขึ้นจำต้องคืนให้แก่
เจ้าของเดิม เนื่องจากคอกผลเป็นทรัพย์สินหนึ่งของแม่ทรัพย์อันเกิดจากการที่ได้
ใช้หรือเพื่อการใช้แม่ทรัพย์ เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในลักษณะกรรมสิทธิ์ซึ่งตกให้แก่
เจ้าของแม่ทรัพย์ เมื่อเจ้าของที่แท้จริงใช้สิทธิติดตามไถ่แม่ทรัพย์คืน ไปผู้ซื้อจำต้อง
คืนคอกผลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแม่ทรัพย์ให้แก่เจ้าของที่แท้จริงไป

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า ผู้ซื้อไม่จำต้องคืนคอกผลที่เกิดจากทรัพย์สินที่ซื้อมาโดย
สุจริตให้แก่เจ้าของที่แท้จริง ตลอดเวลาที่ตนสุจริตอยู่โดยนำหลักเรื่องลามมีควรได้
มาตรา 415 ประกอบกับลักษณะครอบครองตามมาตรา 1376 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาใช้บังคับ เพราะบุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินไว้โดยสุจริตย่อมมีสิทธิจะได้คอกผล
อันเกิดแต่ทรัพย์สินนั้นตลอดเวลาที่ยังสุจริตอยู่ แลถ้าเมื่อใดผู้ซื้อไม่สุจริต หรือเป็นคอกผล
ที่เกิดขึ้นภายหลังที่เจ้าของที่แท้จริงใช้สิทธิไถ่คืนแล้ว ผู้ซื้อจำต้องคืนคอกผลนั้นให้แก่
เจ้าของที่แท้จริง

ฝ่ายที่สาม เห็นว่าผู้ซื้อไม่จำต้องคืนคอกผลที่เกิดขึ้นก่อนที่เจ้าของที่แท้จริง
จะใช้สิทธิติดตามไถ่ทรัพย์สินคืนเนื่องจากผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในพฤติการณ์พิเศษตาม
บทบัญญัติ มาตรา 1332 นี้ ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น คอกผลจึงตกให้แก่ผู้ซื้อใน
ฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์

ผู้เขียนเห็นด้วยความเห็นของฝ่ายที่สอง เพราะแม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 1332 เป็นการใช้สิทธิในทรัพย์สินก็ตาม แต่เป็นกรรมสิทธิ์ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าเจ้าของแท้จริงอาจใช้สิทธิก็ตามเอาคืนได้ บทบัญญัติมาตรา 1332 เป็นหลักเกณฑ์ให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินซึ่งทำการโดยสุจริต เสียค่าตอบแทนในพฤติการณ์พิเศษที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ให้สิทธิของผู้ซื้อเสียไปแม้ว่าผู้ขายจะไม่มีสิทธิโอนขายให้ก็ตาม ส่วนกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิมนั้นมิได้ถูกพรากไปทั้งหมด เสียแต่เพียงแต่มีข้อจำกัดสิทธิก็ตามว่าจะใช้สิทธิก็ตามโดยไม่เสนอชดเชยราคาที่ผู้ซื้อได้ชื้อมาไม่ได้ ฉะนั้นถ้าทรัพย์สินที่ชื้อมาเกิดออกผลขึ้นก่อนที่เจ้าของที่แท้จริงจะได้ใช้สิทธิก็ตามเรียกทรัพย์สินและผู้ซื้อสุจริตอยู่ ผู้ซื้อก็มีสิทธิได้คอกผลนั้นโดยนำหลักเรื่องลามิกควร์ได้มาปรับ แต่คอกผลเกิดขึ้นภายหลังที่เจ้าของที่แท้จริงใช้สิทธิก็ตามหรือภายหลังที่ผู้ซื้อไม่สุจริต ผู้ซื้ออีกไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในคอกผลนั้น